

Uvodnik

Prvo številko novega letnika Sodobne pedagogike sestavljajo raznoliki prispevki. V prvem delu so znanstvena besedila in ena strokovna razprava, bralec ali bralka pa lahko v tem delu revije prebere tudi poročilo o izvedbi 42. Pedagoško-andragoških dnevov *Od individualizma k skupnosti: je to še izziv?*, ki jih tradicionalno organizira Oddelek za pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Ta del revije zaključuje spominski zapis o dolgoletnem nekdanjem uredniku Sodobne pedagogike **dr. prof. Metodu Resmanu**, ki se je poslovil konec leta 2024. V drugem delu sledijo dva članka v angleškem jeziku, eden pa je objavljen dvojezično.

Sabina Zorčič v prispevku za naslovom *Jezikovna zmožnost romskih otrok v slovenščini na začetku osnovne šole* predstavlja rezultate pilotnega testiranja jezikovne zmožnosti romskih otrok pred vstopom v šolo in v prvi triadi osnovne šole (5–13 let) v jeziku izobraževanja, tj. v slovenščini, s čimer pomembno dopolnjuje raziskovalno vrzel na tem področju. Raziskava je temeljila na jezikovnem testiranju (razumevanje in priklic besed, skladnja ter razumevanje besedila), ki ga je 29 romskih otrok (14 v Prekmurju na SV Slovenije, 15 na JV Slovenije) opravilo v slovenščini in romščini. Avtorica s svojimi rezultati potrjuje nekatere prejšnje ugotovitve. Znanje slovenščine je v Prekmurju boljše, a razlika med proučevanima območjema ni statistično značilna. Testiranje je pokazalo tudi, da otroci, ki so bolje opravili jezikovno testiranje v slovenščini, bolje razumejo besedila v obeh jezikih, tudi romščini. Tovrstno odkrivanje konkretnih jezikovnih težav romskih otrok pri slovenščini je zelo pomembno, saj nas usmerja pri iskanju rešitev, kot predlaga avtorica, z dodatnim izobraževanjem zaposlenih in dodatnimi didaktičnimi materiali.

Prispevek **Katarine Aškerc Zadavec** z naslovom *Internacionalizacija doma in internacionalizacija kurikula v visokem šolstvu – konceptualne razmejitve in implementacija v praksi* je objavljen dvojezično. Avtorica potrebo po ustrezni usposobljenosti diplomantov za uspešno delovaje v večkulturnem in spreminjajočem se svetu, kar med drugim spodbujamo s sistematičnim in celostnim vključevanjem mednarodne in medkulturne razsežnosti v študijske programe, povezuje s širšimi družbenimi spremembami, kot sta globalizacija in internacionalizacija. V članku na podlagi interpretativne primerjave in vsebinske analize predstavlja in utemeljuje teoretično ozadje internacionalizacije kurikula. Avtorica oblikuje tudi konkretne primere za implementacijo internacionaliziranega kurikula na podlagi teorije konstruktivne skladnosti (ang. *constructive alignment*). V sklepu pa bralca čakata kritični premislek in opredelitev nekaterih izzivov, ki se na poti uresničevanja internacionaliziranega kurikula pojavljajo v visokošolski praksi.

V dveh prispevkih, v vsakem s svoje perspektive, so kritično ovrednoteni nekateri sodobni trendi v vzgoji in izobraževanju. **Maja Kukovec** se v prispevku z naslovom *Šola kot bogato vzgojno okolje: odkrivanje subjektifikacijskega potenciala vrstniške mediacije* odziva na nekatera sodobna izhodišča, s katerih se na izobraževanje gleda predvsem (pri)merljivo naravnano. Ocenjuje, da se je

sodobna šola znašla v položaju, ko za ceno varnosti včasih postane celo nevarna, nevzgojna ter ne omogoča doseganja tako imenovanih presežnih ciljev vzgoje in vznika etičnih subjektov. Na podlagi avtopoetske paradigme vzgoje (Luhmann, Medveš) in koncepta subjektifikacijske vzgoje (Biesta) se sprašuje, kako v šoli po eni strani krepi subjektifikacijski potencial in po drugi strani sprejeti dejstvo, da vznika etičnega subjekta ne moremo z zanesljivostjo zagotoviti. Ta paradoks skuša preseči skozi pristop vrstniške mediacije, ki jo razume kot prakso simetrične komunikacije, s katero se šola lahko vzpostavi kot dialoški prostor.

Sara Pahor pa v prispevku z naslovom *Kritični spoprijem s konceptom otrokocentričnosti* skozi analizo nekaterih izbranih besedil o otrokocentričnosti ugotavlja, da otrokocentričnost, ki danes sicer pomembno določa družinsko vzgojo, zaznamuje tudi vladajoča ideološka produkcija, ki lahko vodi k vzgoji posameznikov in posameznic, ki s svojo osebnostno strukturo ohranjajo in obnavljajo dominantna družbena razmerja. Čeprav je bila vsebina njene analize že večkrat tematizirana, kot v sklepu ugotavlja avtorica, je še vedno vredna in pomembna, saj se zdi, da je tudi danes povezava med iluzijo osebne svobode in neoliberalnim družbenim ustrojem še kako aktualna. Alternativo avtorica prepoznava v novih premislekih prevladujočih vzorcev družinske vzgoje. Ugotavlja, da je smiselno okrepiti tista izhodišča, ki bodo nove generacije podprla pri kritičnem in subverzivnem soočanju z družbenimi pričakovanji.

Urša Rozman, Katja Vrhunc Pfeifer, Matej Vuković in Mitja Krajncan so pripravili prispevek z naslovom *Sistematični pregled literature: učinkovitost programov socialnega in čustvenega učenja v šolah*, katerega namen je osvetliti področje socialnega in čustvenega učenja v šolah. Avtorji na podlagi teoretične razprave in sistematičnega pregleda 24 znanstvenih člankov razpravljajo o pozitivnih učinkih socialnega in čustvenega učenja, ki so povezani predvsem z boljšo regulacijo čustev in reševanjem težav, v daljšem obdobju izvajanja programov pa tudi z zmanjševanjem nasilja. V prispevku so identificirane tudi nekatere dileme, na primer neenotnost terminologije in teoretičnih konceptov, pa tudi težavna primerljivost meritev, ki lahko, tako avtorji, privedejo do preveč posplošenih rezultatov, četudi zdajšnje študije poudarjajo nujnost širše uporabe tega koncepta za izboljšanje splošne dobrobiti učencev, krepitev duševnega zdravja, zagotavljanje spodbudnega učnega okolja, razvoja socialnih in čustvenih kompetenc, zmanjševanja stisk in drugo, kar so hkrati dimenzije, ki so pomemben fokus znanstvenega proučevanja vzgoje znotraj pedagogike.

Sledi strokovna razprava v prispevku z naslovom *Pedagoška vrednost zborovskega petja*. **Emma Cerar** v njem obravnava izkušnjo otroškega pevskega zbora na eni od slovenskih osnovnih šol in ob tem ponazori ter ovrednoti njegov pomen za učenje prosocialnosti in oblikovanje skupnosti. Posebej poudari vlogo zborovodje. Čeprav se zdi, da je obdobje pandemije že daleč za nami, nas kritično motrenje tistega obdobja uči bolj modrih odzivov v morebitnih novih izrednih razmerah.

Poleg že omenjenega članka **Katarine Aškerc Zadavec**, ki je objavljen dvojezično, objavljamo še dva prispevka v angleškem jeziku. Prvi prispevek z naslovom *Form teachers' perceptions of the need for in-service training to manage their students' problematic behaviour* (Stališča razrednikov o potrebah po uspo-

sabljanju za obvladovanje problematičnega vedenja učencev in dijakov) je nastal v soavtorstvu **Vladimíre Zemančíkove** in **Adriane Poliakove**. Namen raziskave je bil raziskati potrebe učiteljev razrednikov po nadaljnjem izobraževanju za obvladovanje neželenega vedenja učencev, kar je naraščajoča težava v sodobnih izobraževalnih okoljih. Avtorici sta ugotovili, da učitelji enotno izražajo potrebo po takšnem izobraževanju, hkrati pa se razlikujejo glede na vrsto šole, v kateri so zaposleni, in tudi glede na leta svojih delovnih izkušenj. Učitelji z več kot 15-letnimi izkušnjami so v povprečju poročali o manjši potrebi po dodatnem izobraževanju kot tisti z manj izkušnjami. Tovrstna znanja pa je, kot zapišeta avtorici, nujno vključiti tudi v začetno izobraževanje učiteljev.

Prispevek z naslovom *A Systematic Scoping Review of Female Teachers Working in Risky Areas in South Africa* (*Sistematični pregled položaja učiteljic, ki delajo na tveganih območjih v Južni Afriki*) je nastal v soavtorstvu **Onorioda Collinsa Potokrija**, **Sulaimona Adewala**, **Tunjija Onakoya** in **Trevorja Zwana**. To območje, kot pišejo avtorji, zaznamujejo visoka stopnja nasilja nad ženskami, socialni nemiri, kriminal in nestabilnost. V prispevku so analizirali, kako varne so učiteljice na svojih delovnih mestih. Uporabili so metodo sistematičnega pregleda literature in v analizo vključili 17 raziskav. Kot ugotavljajo, se učiteljice, ki delajo na tveganih območjih, soočajo s številnimi izzivi, tudi z omejenimi viri in stalno izpostavljenostjo nasilju, kar vpliva na njihovo poklicno rast in zadovoljstvo pri delu. Kljub temu avtorji ugotavljajo, da učiteljice ostajajo predane svojim učencem in učenkam ter poklicu. Kot kaže, pa bo treba v prihodnje poskrbeti za sistemske ukrepe in podporo, ki bodo zagotavljali večjo varnost vseh, tako učiteljev kot učenk ter učencev ter ostalih članov šolske skupnosti.

Vabljeni k branju!

Dr. Katja Jeznik
Glavna urednica